

A Trianoni Békeszerződés jogi, erkölcsi és területi vonatkozásai

Magyarország számára nem maradt egyéb hátra, mint a béketárgyalás, mely igazságos és tartós béke szempontjából semmiképp sem látszott kedvezőnek. A tanács, 1920 elején, a bosszútól fűtött személyes ellentétek és vetélkedések légkörében ült össze. Az Entente hatalmak a hosszú háború után, melynek győzelmes befejezését az amerikaiak biztosították számukra, gyűlöletet és kisebbségi érzést hordoztak önmagukban a legyőzöttekkel szemben. A béketárgyalások megkezdése idején Ausztria–Magyarország, ha jogilag nem is, de gyakorlatilag már nem létezett. Magyarország gyengítéséhez hozzájárult, hogy területét vezetőinek gyengesége folytán ellenségei a fővárossal együtt elfoglalták, majd kitört Kun Béla bolsevista forradalma. Mire sikerült kiszabadulnia ebből a forradalomból, az Entente gyakorlatilag már kész tények elé állította. Végül mint látni fogjuk, a Szövetségesek kizárólag kis védenek közismerten hamisított tájékoztatására, vagy azoknak elégtelen történelmi, gazdasági és néprajzi adataira támaszkodtak Közép-Európában. Ezek az egymásba fonódó tények nyilvánvalóan szerencsétlen befolyást gyakoroltak e régiók békeszerződéseire, főleg a Trianoni békére, amelyre, amint írták is „egyrészt a gyűlölet, másrészt pedig a hanyagság nyomta rá bélyegét.”⁵⁴

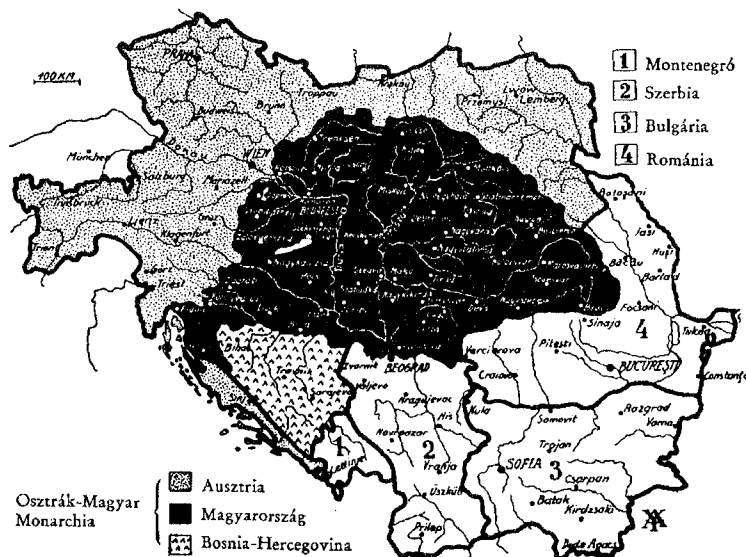
A béketárgyalásokkal kapcsolatban szó szerint idézzük Robert Vallery Radot-t⁵⁵ „Az Entente hatalmak Legfelsőbb Tanácsa csak 1919. december 1-jén szólította fel a magyar kormányt, hogy küldje el meghatalmazottait Neully-be, a békekötésre. A küldöttség tagjait, mikor Apponyi Albert vezetésével 1920. január 7-én megérkeztek Neully-be, foglyokként fogadták, s a Madrid-palotában rendőrségi őrizet alatt tartották őket, kijárási tilalmat rendelve el számukra. Csak Apponyi Albert grófnak engedélyezték, korára való tekintettel, hogy egy rendőrfelügyelő kíséretében rövid sétát tegyen. A magyarok a nekik diktált békét csak január 15-én ismerték meg. Benes közben szabadon kihirdethette a „Temps”-ben 1919. december 2-án megjelent írásában, hogy „a békekongresszus határozata a jövő magyar állam határaitra vonatkozóan végleges, melyen semmiféle változtatást sem fognak eszközölni.”

A magyar küldöttség megdőbbsen, mikor megismerte a könyörtelen sorsot, amit országa számára szántak. Ennek ellenére bátran hozzáfogott a munkához, és 4 hónapon keresztül azon volt, hogy megcáfolja a történelmi, földrajzi és gazdasági tévedéseket, melyeket Benes a békekongresszus megállapításainak nevezett. A nemzetközi jog alapján lelkiismeretes gondolat összeállított jegyzéket és memorandumokat adott ki.

A magyar küldötteket leprásokként elkülönítették a Madrid-palotában, ahol minden tájékoztatást csak írásban kaptak kézhez, a magukkal hozott okiratokat és statisztikai adatokat meg sem nézték, memorandumait, melyekkel jogaikat védték, olvasatlanul hagyták. A vita jogát tehát teljesen megtagadták tőlük, zárójelentésük sem került tárgyalásra. Magyarország érveit ezek szerint tehát meg sem hallgatták, megcsonkítóival nem is szembesítették. „Bismarck megengedte megbízottainknak, hogy ügyünket védjék 1871-ben – írta Henri Pozzi. Így sikerült többek között Jules Favre-nak Belfort-ot megmentenie.”⁵⁶

Az utolsó napon engedték csak Apponyit a békekongresszus elé és itt – írja Pozzi – „Olyan megrendítő szavakkal, a fájdalom és az igazság oly felajdulásával védte hazáját, hogy egyes meghatalmazottak nem tudták elrejtetni megindultságukat.” A Legfelsőbb Tanács mindezek ellenére hajthatatlan maradt; „Magatartásuk oka az volt, hogy a kedvezményben részesített országokkal – már a béketárgyalások megnyitása előtt, összejárásuk – a legkisebb részletkéig terjedően lerögzítették a Magyarországgal kötött béke pontjait. Magyarországot tehát eleve bűnbaknak és áldozatnak szánták Trianonban.”

Az első világháború után számos cáfolhatatlan bizonyíték került napvilágra arra vonatkozóan, hogy a pánszlávizmus már az 1914–18-as háború előtt összeesküdött Magyarország ellen és tervbe vette felosztását. Nem beszélve a „dákó-román” térképekről, melyek a román határt a Tisza vonalánál jelölték ki. A Trianonban lerögzített határok csaknem teljesen megegyeztek azokkal a határvonalakkal, melyeket Ernest Denis barátai és cinkosai, a Cseh Országok Nemzeti Tanácsa jelöltek ki különféle röpirataikban. A trianoni béke nem más, mint rosszul informált és tévútra vezetett bírák műve, a szomszédok sóvárgásának gyümölcse, összekötve a nagyhatalmak bűnös tudatlanságával. Az Entente felelős politikusai, akik talán még sugalmazói is voltak ennek a békének, nagyrészt hibás felvilágosításokat kaptak azoknak a dunai népeknek néprajzi és kulturális helyzetéről, melyeknek sorsáról határozniuk kellett. Kevésnek volt közülük ideje és szándéka arra, hogy a határozat előtt komoly politikai, közgazdasági és történelmi tanulmányozást folytasson. Kissé több lelkiismeretességgel embermilliók szerencsétlenségét kerülhették volna el.⁵⁷ „A nagy békebírák nem ismerték azon nemzetek néprajzának, földrajzának és történelmének alap-elemeit, melyeknek sorsát rendezniük kellett. Wilson pl. állandóan össze-
tevesztette a „szlovákokat” a „szlovénekkel”. Lloyd George semmivel sem volt tájékozottabb. Köztudomású, hogy Clémenceau elképesztően tudatlan volt mindennel kapcsolatban, mely kívül esett a francia történelem és belpolitika határain.”⁵⁸ Clémenceau, Lloyd George és Wilson földrajzi ismereteinek hiányát kihasználva, Philippe Berthelot, aki az új államok helyzete tanulmányozását kapta megbízatásul, saját nézeteit érvényesítette,

A Duna-medence államai az első világháború előtt

A Duna-medence államai a trianoni kényszer-békeszerződések után

amiket egyébként Benes diktált neki. Ugyanezt a játszmát űzte Masaryk Londonban, Wickham Steed és dr. Seaton Watson neves újságírókkal. Csehszlovákiát így 1919. április 4-én, összes kisebbségével együtt, néhány perc alatt alakították meg.⁵⁹ A cseh, román és szerb diplomaták a trianoni zöld asztal körül céltudatosan meghamisított tájékoztatásokat terjesztettek, hogy ezzel téves irányba tereljék a tárgyalók szándékait. Ezt a tevékenységet, melyet a leghatásosabban Benes folytatott, megkönnyítette a nyugati tárgyalók szégyenletes közepszerűsége. Mindent megadtak neki, csak kérnie kellett. Benes a legszörnyűbb földrajzi, történelmi és néprajzi ostobaságokat nyugodt mosollyal tálalta elő. Sokszor még ellentmondásokba is keveredett saját kijelentéseivel. A konferencia egyik tagja sem tiltakozott ellene. Mindenki félt, hogy felszólalása a kérdésben való szégyenletes tájékozatlanságát bizonyítaná... „Trianon a szabad zsákmány vásártere volt.”⁶⁰

A trianoni béke a tartós alkotásra teljesen alkalmatlan légkörben jött létre. Az irányító szerepet a nagy Entente politikusai játszották, akik számára Kelet-Európa távoli és ismeretlen földrészt volt. Szabad kezet engedtek a követelődző fiatal nemzeteknek, az „oly bátor” szerbeknek, a románoknak, akik már addig is Franciaország elkényeztetett csemetéi voltak. Különösen pedig nagy kedvezményt élveztek Benes és Masaryk, akik rendkívül nagy befolyással rendelkeztek a békeszerződések kidolgozása idején. Közismert baráti kapcsolataik a győztesek táborában lehetővé tették számukra saját és szövetségeseik terveinek megvalósítását.⁶¹ „Ez a béke egy hamisított ócska térkép, az igazsággal ellentmondó chaosból indult ki – jegyzi meg M. de Monzie –, melyet a magyar megbízottaknak, nem hallható tiltakozásaikkal, nagy rendőri ellenőrzés alatt, bezárva a Madrid-palotában, kapcsolataik és levelezésük cenzúrázása után fáradt diplomatáink késével a torkukon, ellenvetés nélkül kellett aláírniok.”⁶²

Lehetne folytatni az idézeteket ezzel a tárggyal kapcsolatban, végezetül csak Lloyd George szavait idézzük, melyeket 1928. október 7-én a londoni Guild Hallban elhangzott beszédében mondott és később emlékirataiban megismételt: „Az egész dokumentáció, melyet szövetségeseink a békétárgyalások alatt rendelkezésünkre bocsátottak, csalo és hazug volt. Mi is hamis alapokon határoztunk.”

„Megdöbbenő vád, melyről eddig nem tettek említést – írja Pozzi – amely egyben a tárgyaló Entente-hatalmak felelősségére utal. Nem vették észre Prága, Bukarest és Belgrád küldötteinek cseleit és hazugságait, fantasztikus statisztikáit, melyek Trianonból végül is a diplomácia történetének legigazságtalanabb békéjét csinálták.”⁶³

Nyilván értetlenül állunk a nyugati küldöttek megannyi lesújtó könnyelműsége, hanyagsága, és botránys részrehajlása előtt. Nekik legalább gyanakodva kellett volna figyelniük a kis utódállamok szemérmetlen sóvár-

gását, illetve területi bulímiáját. Ezzel szemben hihetetlenül nagylelkűen engedélyeztek minden merészséget azoknak, akik nem elégedtek meg saját népeik összegyűjtésével, hanem valamennyien magyar túszoikat is követelték. Magyarország elnémitása érdekében végül is növelni kellett körülötte a bűntársak számát. Említésre méltó – mint minden gúnynak teteje – amikor Benes minden különösebb nehézség nélkül megkapta követeléseinek maximumát, maga is megjedte: „Ez nem lehet igaz!” Ilyen körülmények között érthető, hogy a trianoni határok nem egyeztek meg a néprajzi határokkal, hanem még az összefüggő színmagyar népterületbe is erősen belevágtak.

Charles Danielou, a békeszerződés előadója megjegyezte, hogy Trianonban valószínűleg kevesebb gondot fordítottak Magyarország megbüntetésére, hanem inkább igyekeztek az utódállamok minden követelését kielégíteni, ami végeredményül: „a dunai népek között erős elégedetlenségre vezetett”.

Ahelyett tehát, hogy Európa érdekében helyreállították volna az egyetértést ezek között az országok között, az önkényes megcsonkítás csak elmérgesítette a vitákat és lehetetlenné tette az együttműködést Magyarországgal és szomszédai között, holott a XIX. században már volt ilyesmi. *A Magyarországtól elszakított területeket a valóságban már arra használták fel, hogy mindenféle háború alatt kötött szövetséget megfizettessenek vele. Henri Pozzi szerint „Trianonban egyáltalán nem arról volt szó, hogy megtudják, kinek volt igaza, hanem csak arról, hogy kinek érdeke, hogy igazat adjanak neki.”*⁶⁴

Sir Robert Grower, az angol alsóház egyik tagja megemlíti, „hogy a csehszlovák köztársaságot az Entente hatalmak már előzetesen, 1918 nyarán, elismerték. Másrészt – írja Grower – az is ismeretes, hogy egy 1916. augusztus 16-án keltezett titkos szerződésben Romániának nemcsak egész Erdélyt, hanem a magyar Alföld jelentős részét is odaígérték. Az Entente Legfelsőbb Tanácsa 1918. június hó folyamán tartott ülésén, mint katonai célt, kitűzte a Délszláv Államok megalakítását. Ezt a tervet csak Magyarország feldarabolása árán lehetett megvalósítani. *Ítéletet mondtak egy ország felett, anélkül, hogy előzetesen meghallgatták volna.*”⁶⁵ Ezek szerint tehát már a békekonferenciát megelőző titkos tárgyalások során elhatározták Magyarország feldarabolását. A néprajzi határok megvonása azonban még így is lehető lett volna. A trianoni béke azonban, szó szoros értelmében, Magyarország eleven húsába vágott azzal, hogy szervesen összekapcsolódott népcsoportokat vágott el egymástól. Az egyesek mohóságát mások képmutatónak, a törvényesség színével álcázták.

Állítólag II. Frigyes mondta valaha: „Elveszem, kifosztom, meglopom őket, azután majd törvényhozóim mindezekre valami nagyszerű jogcímet

találnak.” Nem kevésbé cinikus Clemenceau kijelentése sem, mely szerint: „A békeszerződések a háború folytatásának módjai.”

A magyar nép, amelynek felelőssége a háború kirobbantásában kategorikusan és pontról pontra, meg lett cáfolva, kegyetlenül sújtva, megcsonkítva és megalázva érezte magát. *A trianoni békeszerződés lakosainak több mint 63%-át, területeinek 71%-át csatolta el.* Ritkán ért a történelem folyamán népet ekkora szigor. Ami megmaradt, nehéz szolgátság alá lett vetve – nemcsak pénzügyi és katonai, hanem politikai vonatkozásban is. Ez elvezetett a szuverenitás tényleges lecsökkenéséhez. Nemcsak a kisebbségeit vették el tőle, hanem még nagy, teljes magyar lakosságú területeket is. Hasonló hibát követtek el vele szemben, mint ahogy Lengyelországgal tették a XVIII. században. *A magyarok természetesen nem fogadják el az erőszakkal végrehajtott csonkításokat, melyeket ellentétben a nép jogai-val, az érdekeltek megkérdezése nélkül követtek el.* Csak egyetlen népszavazást rendeltek el Sopron városával kapcsolatban, de Magyarország számára ez is kedvező eredménnyel járt. Ebben az esetben az osztrákok, tehát egy másik vesztes ország által követelt területről volt szó. *A győztesek egyetlen általuk pártfogolt néppel szemben sem engedélyezték a népszavazást...*⁶⁶ A népszavazás, a nép akaratának kétségtelen megnyilvánulása, egészen egyszerűen szabályozhatott volna minden vitás kérdést, ha lelkiismeretesen hajtották volna végre, mint Schleswig-Holstein és Sopron esetében. *A trianoni béke volt az egyetlen, melyben Apponyi Albert meg-ható kérése ellenére, minden népszavazást visszautasítottak, amit a békekonferencia elé terjesztettek.* (IV. sz. Függelék) A magyar küldöttség a békekonferencián tanúsított kifogástalan viselkedéssel, sőt nemes finomsággal kijelentette, hogy hajlandó az egyetlen morális hatalom előtt meghajolni, amely képes helyettesíteni a történelmi jogot: a népek akarata előtt a vitás területeken: Nekik kell eldönteniök, kihez akarnak tartozni: Magyarországhoz, aki jogosan meg akarja őket tartani, vagy a szomszéd államokhoz, amelyek különböző indoklással őket magukhoz akarják csatolni – ismételte hasztalanul Apponyi gróf. A magyar küldöttek Trianonban felkészültek arra, hogy a körülmények figyelembevételével olyan határokat kapjanak, melyeket pártatlan nemzetközi felügyelet alatt végrehajtott népszavazással állapítanak meg. Így majd a szomszédokkal való további kapcsolatokat méltányos alapon fogják rendezni. A végeredmény azonban ellentétes volt elképzeléseikkel. „Nehéz megérteni, hogy ezt a magyar kérelmet, mely valójában Wilson elvein alapult, miért vetették el – írja Sir Robert Growe – Az a vélemény, mely szerint a népszavazás kinyilvánítása következtében a népi és nemzeti tanácskozások feleslegessé váltak volna, nem helytálló, és semmi esetre sem igazolhatja azt a tényt, hogy három és félmillió magyart ragadtak el az anyaországtól.”⁶⁷

Az egyetlen kivétel tehát csak az Olaszország kezdeményezésére kihir-

detett népszavazás volt Nyugat-Magyarországon, Sopronban, ahol nagy számban laktak németek. *Mivel a szavazás eredménye 65%-ot mutatott Magyarország javára Ausztriával szemben, ilyen tapasztalat nem ismétlődhetett meg.* Az Entente a magyar nyugati határsávot Ausztriának ítélte, hogy ezzel ott is elhintse a viszálykodás magvát. Olaszország közbelépése nélkül még ezt a sávot is felosztották volna a csehek és szerbek között, hogy Magyarországtól elvágják az egyetlen nyugatra néző ablakot. *Nyugat-Magyarország előtt a régi Magyarország több más nemzetisége is követelte, hogy Magyarország területéhez tartozzon, de sajnos minden hiábavalónak bizonyult. Főleg a muraközi vendek és szlovének szerettek volna Magyarországon maradni, akiket egyszerűen hivatalból Jugoszláviához csatoltak. A kelet-szlovákiai ruszinok és bándái svábok szintén hiába küldték tiltakozásukat a békekonferenciához Magyarországtól történő elcsatolásuk ellen.*

Marius Moutet képviselő a trianoni béke vitája alkalmával a képviselőházban így kiáltott fel: „*A néprajzi kisebbségeket megkérdezésük nélkül adták oda olyan országoknak, melyeket nem ők választottak maguknak.*”⁶⁸

Millerand híres levele, melyet 1920. május 6-i keltezéssel küldött a szerződés szövegével együtt a magyar küldöttség vezetőjének, elképesztő hamisságról tanúskodik: „*A magyar küldöttség azzal érvel, hogy a békefeltételek seholsem helyezték kilátásba a népszavazást. Ezt az intézkedést az Entente hatalmak feleslegesnek tartották. Meggyőződtek arról, hogy az ilyen természetű népszavazás nem vezetne más eredményekhez, mint amelyekhez a közép-európai és a nemzeti törekvések néprajzi feltételeinek részletes tanulmányozása vezetett.*”

A népszavazás ily ürüggyel való visszautasítása és a felháborító igazságtalanság, hogy három és félmillió magyart szakítottak el hazájától, ez volt a trianoni szerződés alapvető bűne, amely úgy az egyezményt, mint annak megalkotóit gyalázatba ejtette. Millerand levelének egy másik kivonata még határkiigazításokat helyezett kilátásba. Ezt azonban egy magánjellegű közlés formájában elvetették és utasítást adtak arra vonatkozóan, hogy a szerződés által kijelölt határt „*tekintet nélkül nyelvi, nemzetiségi és vallási szempontokra*”⁶⁹, amennyire csak lehetséges követni kell. Millerand levelében, mely egyébként teljes egészében nem volt egyéb mint szégyenletes misztifikáció, van még egy mondat, mely szerint: „*Egy állapot fennmaradása nem indokolt még akkor sem, ha ezeréves, amikor az szemben áll az igazságossággal.*” Azóta ez az elv a francia történelemben különös utat tett meg. Ma a bretonok ennek alapján követelik saját nemzeti jogaikat.

Franciaország sajnos segédkezet nyújtott ehhez a gyalázatos eljáráshoz és ezzel megkockáztatta, hogy a történelem egyszer majd megbélyegzi érte. A békétárgyalás megnyitásán maga Poincaré jelentette ki, hogy „*Elmúlt az az idő, mikor a diplomaták összegyűltek a tárgyalóasztalnál, hogy*

megalkossák az országok térképét. Ha Önök meg akarják változtatni a világ térképét, ezt csak a népek nevében tehetik úgy, hogy akaratukat híven tolmácsolják és a nagy és kis nemzetek önrendelkezési jogait egyaránt tiszteletben tartják.” A békekonferencia azonban, mint láthattuk, éppen a népek akaratának megnyilatkozása ellen foglalt állást, mikor elvetette a népszavazást, melyet sürgősségetlennek tartott. De Lapradelle, a Quai d'Orsay korabeli hivatalos jogi szakértője beismerte, hogy „*Az elfoglaló állam csak olyan mértékben gyakorolhatja hatalmát az új népesség felett, amennyiben ezek elismerik az új helyzet adta körülményeket.*”

Tardieu „A béke” c. könyvében nyíltan kimondta, miért nem volt szőlési joguk az érdekelt népeknek: „*Választanunk kellett a referendum és Csehszlovákia létrehozása között.*” Ezzel bevallotta, hogy az érdekelt népesség, Millerand állításai ellenére sem helyezett nagy súlyt a szuverenitás megváltoztatására. A valóságban a lakosság akaratával senki sem törődött. Mindezek pedig több millió ember legyilkolása után történtek, akiket állítólag azért áldoztak fel, hogy a népek szabadon rendelkezessenek sorsuk felett.

Smuts tábornok, Dél-Afrika kiküldöttje követelte a népszavazást Erdély, Szlovákia, Ruszinszko és Horváth-Szlavóniára vonatkozóan. Jogosan érvet azzal, hogy ezt a jogot Németországnak is megadták Schleswig Holstein, Szilézia, Kelet-Poroszország és Saarland esetében. Smutsot az angol Dominium csaknem valamennyi képviselője, valamint Japán, Lengyelország és Olaszország küldötte is támogatta. A népszavazástól azonban féltek. Aldo Dami kitűnő megfogalmazása szerint „*a meg nem engedett népszavazás tényleges népszavazás.*” Weterlé abbé, volt elzászi ellenzéki képviselő 1921. június 7-én a következőket mondta a francia képviselőházban: „*Biztos vagyok benne, hogy egy népszavazás esetén sem a románok, sem a szerbek nem kapták volna meg a szavazatok egyharmadát sem... A néppel akarata ellenére rendelkeztek. Ez vitathatatlan.*”

Ugyancsak Aldo Dami jegyezte meg, hogy a békekonferencia a népek önrendelkezési jogát összetévesztette a nemzetiségek nyelvhasználati jogával, mely nem szükségképpen egyezik egymással, ezenkívül még ezeket az elveket is cinikus módon nevetségessé tette, mikor gazdasági vagy stratégiai okokból színtiszta magyar területeket leválasztott Magyarországról és a szomszédoknak juttatta. Az egyik tévedést tehát megtoldotta két másikkal, vagy jobban mondva, jogtalansággal. „A trianoni határ – írta – kirekesztett Magyarországból egy magyar és egy idegenektől lakott terület-részt. Ezeknek az idegen népeknek az érdekei azonban annyira közösek voltak Magyarországgal, hogy elhatározásukhoz semmi kétség sem férhetett, ha egyáltalán megkérdezték volna őket. A békét nem alapozták a nemzeti megoszlásra, sem a népesség érzelmire, sem pedig a népek érdekeire, melyek az egyedüli fontos szempontok.”⁷⁰ „A legszemléltetőbb pél-

dát az elszásziak nyújtották – írja a továbbiakban – akik faj és nyelv szerint németek voltak, de franciák akartak lenni, mint ahogy a szláv mura-
közi vendek és szlovének is, akik 1919-ben eredménytelenül kérelmezték,
hogy magyarok maradhassanak. Nem is beszélve a horvátokról és szlová-
kokról, akiket mégis csak illetet volna megkérdezni, mielőtt a szerbekhez,
illetve a csehekhez csatolták őket.” Az *autonomista szlovákok egy küldött-
sége egyébként megjelent Párizsban, hogy a békekonferenciától a szlová-
kok részére népi referendumot kérjen. Benes azonban a francia rendőrség
segítségével erőszakkal eltávolította őket.*

A népek vagy egyének önrendelkezési jogát nem kellett volna másodla-
gos fontosságú tényezőkre alapozni, mint pl. faj, nyelv, vallás, hanem egy-
szerűen a lelkiismeretre és saját elhatározásukra, hogy melyik közösséghez
kívánnak tartozni. A népek önrendelkezési joga egyébként az Entente-ha-
talmak részéről a háború indítóokai között szerepelt és Wilson 14 pontjá-
nak célkitűzéseiben is megtalálható. Akkoriban azt emlegették, hogy egy
népet nem kell arra kényszeríteni, hogy egy bizonyos államban maradjon,
ha nyelvi és származási kapcsolata, érzelmei, vagy érdekei alapján egy
másik országhoz kíván csatlakozni. Ennek az elvnek az alapján kellett jo-
gosan visszaállítani Lengyelországot és a balti államokat, Magyarország
megcsonkítása azonban semmiképpen sem egyeztethető össze ezzel az
elvvel. Nem kérdezték meg lakosságától, hogy a magyarsághoz, vagy
szomszédos országokhoz kívánnak e tartozni. A népszavazás elmaradt,
mert várható volt, hogy a népek többsége úgy döntene, hogy hagyják meg
hagyományos kereteik között azzal a feltétellel, hogy területi önkormány-
zatot és egyenjogúságot kapjanak az ország többi nemzetisége között. Fel-
daraboltak egy régi országot, melyet évszázadokon keresztül földrajzi és
gazdasági tényezők tartottak össze és a területéről elszakított kisebbsége-
ket kiszolgáltatották az elnyomásnak.

Trianon a wilsoni elvek ünnepélyes megtagadása, a népek önrende-
kezési jogának cáfolata. A Szövetségesek ezt a célt állítva küldték meghalni
katonáikat, amelyet megtagadtak a béke biztosítása után. *Legalább Wilson
elnök híres 14 pontját illetet volna mintegy erkölcsi kötelességként tiszteletben
tartani, mert ezek a pontok készítették a Központi Hatalmakat a fegyverek
letételére. Ezek a pontok ígértek számukra elfogadható békefeltételeket.
„A 14 pont közzététele Németországban, Ausztriában és Magyarországon
a megkönnyebbülés légkörét váltotta ki. Ez volt az, ami megtörte az ellen-
állást és az arcvonalak összeomlását eredményezte” – írta Pozzi.⁷¹ Ma már
nyilvánvaló, ahogy Ullein-Reviczky írja –, hogy „ezek a szép szavak csak
arra szolgáltak hogy a világ közhangulatát az Entente javára fordítsák és a
Központi Hatalmak hadseregeit demoralizálják”. A wilsoni eszmék valóban
előbb találták meg útjukat az osztrák–magyar katonák szívéhez, mint az
Entente golyói. Minek harcoljunk még, mikor a másik oldalról ünnepélyes*

MAGYARORSZÁG A „TRIANONI SZERZŐDÉS” ELŐTT

Terület: 325,411 km²
100 %
Népesség: 20,886.487 lakos
100 %

Magyarország a „trianoni szerződés
után

Terület: 92,833 km²
28.5 %
Veszteség: 232,578 km²
71.5 %
Népesség: 7,606.871 lakos
36.4 %
Veszteség: 13,279.516 lakos
63.6 %

□ Csonka-Magyarország
■ Elszakított országrészek

ígéretet kaptunk a szabadságra, egyenlő bánásmódra és önrendelkezésre?
– mondták Magyarországon. Elsősorban a Károlyi Mihály vezetése alatt
működő békepárt fogadta el a wilsoni ígéreteket, hogy meggyőzze az or-
szágot az ellenállás hiábavalóságáról. A wilsoni elvek készítették Ausztria-
Magyarországot és Németországot 1918 október-novemberében a fegy-
verszüneti kérelem benyújtására. Magyarországgal azonban nem kötötték

A Magyar királyság az első világháború előtt

A megcsönkített Magyarország a Trianoni béke után

meg a békét, annak ellenére, hogy a hadviselő felek általánosan elfogadták ezeket az elveket. Sokkal gyakorlatibb elvek készítették a békekonferenciát arra, hogy népszavazás elrendelése nélkül teljesítse Magyarország szomszédainak területi követeléseit. A valóságban az egyik oldalon álltak a wilsoni elvek, a másikon a titkos megállapodások, melyek kölcsönösen

érdekelve voltak az Entente győzelme elősegítésében.⁷² Nitti szerint – „A népek önrendelkezési joga, melyet az Entente a háború alatt hangoztatott, csak hazug formula volt, melyet a veszély óráiban tákolnak össze jószándékuk igazolására. Nem teremtették meg az ígért békét s az eszmét, melyért emberek életüket áldozták, a szerződő felek elárulták. A feltételek, melyeket az Entente-hatalmak a legyőzöttekre kényszerítettek, becstelenség voltak. A leggonoszabb módon visszaéltek a győzelemmel. Mint ahogy a görög tragédiákban az Atridák, az első bűn a bűnök sorozatos láncolatát vonja maga után, de a folyamatos bűnökért mindig az első felelős, az a legbűnösebb.”⁷³

A második világháború után egyébként a nyugati szövetségesek hasonló érvek hangoztatásával mondtak le a népek önrendelkezési jogáról és a „demokrácia” visszaállításáról azokban a szerencsétlen országokban, melyeknek szabadságáért a háborút indították. Kezdték Lengyelországgal, melyet a szomszédos államokkal együtt kiszolgáltatottak a Szovjetunió teljhatalmának.

Wilson 14 pontjának becsületes betartása 1919 után elviselhető békét hozhatott volna, s minden utólagos megpróbáltatást elkerülhettek volna. Wilson maga semmit sem tudott erről és végül is fokozatosan aláírt valamennyi szerződést, melyek égbekiáltó ellentétben álltak saját eszméivel. A 14 pontból így a történelem legnagyobb csalása lett. „Wilson az első háború végén – írja Dami – inkább döntőbíró volt, mint méltányos békét és népszavazást óhajtó hadviselő fél. Végeredményben ez a béke stratégiaszerű volt, ahogy ezt Clemenceau és Foch előre kitervezte. A történelem mérlegének nyelve nem szokott mindig a középen megállni. Az irredenta törekvések kielégítése után az Entente hatalmak újabb irredenta törekvéseket hoztak létre. Tényeket erőszakoltak, a történelemmel elmondatták azt, amit nem mondott. Kérdéssé tettek területi állapotokat, melyeket az idő már szentesített.”⁷⁴

Ahelyett, hogy a népek elosztása és az új határok megvonása tökéletesebb lett volna a réginél, a trianoni béke végső fokon még súlyosabb helyzetet teremtett annál az állapotnál, mint aminek orvoslását követelték. Miután kijelentették, hogy Ausztria–Magyarország – lévén összetett állam – nem életképes, a Legfelsőbb Tanács olyan államok létrehozására törekedett, mint aminő Csehszlovákia, Jugoszlávia, vagy éppen Románia, melyekben ugyanazok a nemzetiségi összetételek találhatók, mint a régi Ausztria–Magyarországban voltak.⁷⁵ Így, hogy „felszabadítsanak” kétmillió szlovákot, közel kétmillió más nemzetiséget vetettek cseh uralom alá; hogy felszabadítsanak kétmillió nyolcszáz ezer románt, közel két és félmillió nem román nemzetiséget helyeztek Bukarest uralma alá; egymillió szerb felszabadításával pedig egymillió hétszáz ezer horvát és több mint egymillió háromszáz ezer egyéb nemzetiség került Belgrád önkénye alá.

Összefoglalva: az utódállamok 42 millió lakosára mintegy 16 millió más nemzetiségű jutott.

A békekötés eredményét Georges Roux⁷⁶ más szemszögből világítja meg. Kifogásolja, hogy a Központi Hatalmak vétkessége a háború kirobbanásában, mint az előzőekben láttuk, teljes mértékben a győztes országok propagandája útján került a köztudatba. A felelősség kutatása ugyanis rendkívül kényes ügy. „Másképp – írja Roux – hiábavaló és veszedelmes törekvés népeket hosszú ideig büntetni, melyek csak rövid ideig tartó büntetést képesek elviselni. Ha a legyőzöttek valóban megérdemelték a büntetést, ennek talán keménynek, de rövid ideig tartónak kell lennie. A határok feldúlása a büntetés szellemében az ítélet nagy tévedése volt, mert a hibák elmúlnak, de a határok megmaradnak. Ilyen körülmények között még arra sem voltak hajlandók, hogy meghallgassák a legyőzöttek sérelmeit. Rendelkezéseiket tárgyalás nélkül diktálták, egyoldalúan állapították meg és ezzel egyben rájuk nyomták a gyűlölet, erőszak és mulandóság bélyegét. A legyőzött államok hiába utasították vissza a rájuk erőszakolt kötelezettségeket. A túlzás szükségyszerűen maga után vonta a hiányosságot.” A mai történelem is azt bizonyítja, hogy az ember idővel eltávolodik az „erőszak-alaptól”, amit a katonai győzelem eredményezett. „A győzelem futó pillanat, mert az idő lassanként helyreállítja az egyensúlyt a győztesek és legyőzöttek között, újból vitássá téve a győztesek teljesítményét.” Magyarországot olyan hibákért akarták megbüntetni, melyeket nem követett el, sőt melyeket éppen meg akart akadályozni. Tisza István gróf megkísérelte a csatlakozást megtagadni ahhoz a kalandhoz, mely semmiféle nyereséget sem ígért. Magyarországnak 1914-ben nem voltak hódító szándékai. Míg szomszédai területének megcsonkítását tervezték, területének védelmére szorítkozott és át akarta vészelní a háborút, melyhez szövetségesei oldalán csatlakozni kényszerítve volt. Ennek ellenére el kellett vállalnia a trianoni szerződés 161. paragrafusa értelmében a háborús uszítás bűnét is. Georges Desbons helyesen állapította meg, hogy 1919–20-ban az Entente számos régi, magyar vagy osztrák nemzetiségű ellensége Trianon varázsa alatt egyszerre csehszlovákká, jugoszlávvá, vagy románná változott, akiket barátoknak, fegyvertársnak tekintettek. Pedig a háború alatt ők is az Entente ellen harcoltak... Mért nem voltak elnézőek a magyarokkal szemben, akik ekkor is magyarok maradtak? A teljes bűnbocsánat az egyik oldalon ugyanolyan ésszerűtlen volt, mint a merev elutasítás a másik oldalon. Magyarország, mely – ahogy írták – teljes szabadságát csak a háború után szerezte vissza, színi ikerként volt Ausztriához láncolva a háború előtt. Utána azonban csak egy csonk maradt belőle, ezeréves területének jelentéktelen maradványaként.

A legyőzött Magyarország a szó szoros értelmében a prédán való osztózás tárgya lett. A trianoni béke területének 71,5%-át, lakosságának, mely

Horvátország nélkül is meghaladta a 18 milliót, a 63,6%-át szakította el. Ezzel szemben a versailles-i béke Németországtól csak területének 13%-át, népességének 9,5%-át, a Neuilly-i béke Bulgáriától területe 9,9%-át és lakosságának 8,9%-át vette el. Az 1871-es frankfurti béke Franciaország részére csak 2,6%-os területi és 4,1%-os népességi veszteséget okozott. Ausztria veszteségei viszonylagosan 72,6% és 77,6%-osak voltak. Törökországé 61,6%, illetve 39,6%-osak. Ezek a területek azonban a központoktól távol estek és néprajzilag, történelmileg nem kapcsolódtak közvetlenül ezekhez az országokhoz. A Magyarországra kényszerített új határok, melyek egyébként még ma is fennállnak, földrajzilag lehetetlenek, emberi szempontból pedig elfogadhatatlanok voltak. „Az erőszak békéi között ez volt a legaljasabb és legostobább béke” – írta Pozzi nem minden ok nélkül.⁷⁷ Megtörték a régi Magyarország földrajzi és gazdasági egységét, melyben a Kárpátok hegyes vidéke harmonikusan kapcsolódott a központi síksághoz, az új határok elvágták az ország központja felé haladó útvonalakat, folyóvölgyeket, melyek valamennyien az Alföld felé tartottak. Elvágták Magyarország csodálatosan kialakult vasúti és folyami úthálózatát, amely Európa egyik legrégebbi és legsűrűbb hálózata volt és mely, mint központ, Budapest felé irányult. Magyarország elvesztette vasúthálózatának 62,2%-át, közutainak 73,8%-át, hajóútjainak 64,6%-át. Ezzel a trianoni béke nemcsak a Csonka-Magyarország, hanem az utódállamok területén lakó népek gazdasági életét is teljesen felforgatta. Az erdélyi, a rutén és szlovák területek népessége, amely azelőtt kivétel nélkül az Alföld felé, az egyetlen természetes kijárat felé gravitált, súlyos helyzetbe került az utódállamok ostoba protekcionizmusa miatt. Még ma is, amikor az átruházott területek erőszakosan szétszaggatott közlekedési vonalai akadályoznak, rövidebb és gyorsabb az út Budapest felé, mint az új fővárosok: Prága, Bukarest, vagy éppen Belgrád felé.

Magyarországtól elcsatolták erdőinek, szénbányáinak, vízierőműveinek, vasbányáinak nagy részét, elvették valamennyi sóbányáját, arany és ezüstbányáit, melyek a középkor óta jóléte alapját képezték. Végül pedig Fiume elcsatolásával elvágták a tengertől is. Fiumét 1822-ben Magyarországhoz csatolták. Ez a kikötő, mely a magyar kereskedelmi flotta 134 gőzösével 1914-ben 140 000 tonna áruforgalmat bonyolított le, azt a szerepet töltötte be Magyarország esetében, mint amit Trieszt jelentett Ausztria számára. Ez a kikötő egyébként maga is veszélybe került, mert sem Olaszország, sem Jugoszlávia számára nem volt olyan jelentőségű, mint Magyarország esetében. Logikusan vetődik fel hát a kérdés: Mért vettek el Ausztriától és Magyarországtól egy tengeri kijáró utat, mikor ugyanakkor egy másikat Lengyelországnak adtak?

Lehetne még tovább sorolni azokat a gazdasági kincseket, melyektől Trianonban megfosztották Magyarországot. Összefoglalva megállapítjuk,

hogy mezőgazdaságán kívül csaknem valamennyi természeti forrását elvesztette. Erdeinek 88%-a, vasbányáinak 83%-a az utódállamoké lett. „Az egykori magyar állam tulajdonát képező javakat, melyeket a határok eltolásával elszakítottak, 3,43 milliárd aranykorona értékre becsülték. Ez a becslés a jóvátételi bizottság megállapítása alapján még alacsonynak tekinthető. A békeszerződés egyébként, Magyarországot azon felül jóvátétel címén 210 millió aranyfrank értékű természeti juttatás fizetésére is kötelezte.⁷⁸

Az új határok megvonása ezenkívül nemcsak az ország gazdasági ütőerejét vágta el, hanem botrányos önkényességgel rendelkezett utak, csatornák, vasútvonalak, közigazgatási és magántulajdon-határok meghatározásánál is. Láttunk külvároसाiktól megfosztott városokat, kettészakított falvakat, szétválasztott magántulajdonban lévő birtokokat, bejárataiktól megfosztott bányákat, templomtól vagy temetőtől elszakított lakosságot. A megaláztatás szándékának szadista vágya Magyarországgal szemben a legkisebb intézkedésnél is nyilvánvaló volt. Nyugodtan állíthatnánk, hogy az új határkövek sírkövekből álltak, melyekbe bele lehetett volna vésni, hogy „itt nyugszik az igazság”. „A tegnapi határai – írta Georges Desbons – a természetet követték, a maiak esztelen önkényessége szétnyírbált mezőket, elválasztott házakat, útvonalakat, városokat.” Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy miként békeszerződésben a vak és alaptalan gyűlölet, ugyanúgy a határok kijelölésében a végtelen önkény, tudatlan rosszindulat és részrehajlás jelei nyilvánultak meg. Ez a magatartás egy becsületes országgal szemben, mely évszázadokon keresztül védte Nyugatot, egyszerűen elképzelhetetlen. Georges Desbons⁷⁹ még néhány példa felsorolása után egy pár számadatot közölt: 52 kettészakított falu a román határon, 22 az osztrák határon, 76 a csehszlovákon, 70 a jugoszlávon és több mint 100 város és falu, melyeket elvágtak közlekedési és vízszolgáltatási lehetőségüktől.

Trianonban Magyarországot nemcsak a valóban magyarlakta területekre szorították, ahogy ezt eredetileg tervezték, hanem mintegy az ország testébe vágva köröskörül leválasztottak erről a szerencsétlen országról nagy magyar néptömegeket, melyek addig a lakossággal teljes közösségben éltek. Kizárólag stratégiai vagy közlekedési szempontokból a tisztán magyarlakta Alföldből hatalmas területeket adtak az utódállamoknak. Ezeken a szomszédos területeken több mint 2 millió magyar élt a 3 millióból, mely idegen uralom alá került. Itt voltak még a régi Magyarország nagy városai: Pozsony, Nagyvárad, Arad, Temesvár, Szabadka, melyeknek lakossága többségében szintén magyar volt. *Pozsony* (Pressburg, ma Bratislava) *három évszázadon keresztül Magyarország fővárosa volt.* „Elképzelhetjük – írja Charles Tisseyre – milyen vérző sebet vágott erre a hazájára és történelmi emlékeire büszke népre a nagy, történelmi múltú városainak az elszakítása.”⁸⁰

Charles Danielou,⁸¹ a béketárgyalások előadója, írta a következőket: „Akik a nemzetiségi elveket akarták alkalmazni, a legnagyobb tévedést követették el akkor, mikor kirekesztettek az országból 3 millió magyart. A 3 millió aránya az országban maradt 8 millióhoz igen nagy. Ki hinné, hogy ezek a magyarok beletörődnek abba, hogy testvéreiktől örökre elszakítva éljenek. Különös ironia, hogy a cseh határt 40 km-re előre tolták Budapest felé, hogy ez a város a cseh ágyúk lőtávolságába kerüljön, ugyanakkor a Bácskát azért csatolták Jugoszláviához, hogy Belgrád távol essék a magyar ágyúk hatótávolságától. Valamennyi utódállam hadászati hídfőket akart kiépíteni magának a magyarság rovására. Északon 800 000 magyart csatoltak Csehszlovákiához, délen több mint 400 000-et Jugoszláviához, több mint 600 000-et a határ mentén Nagyromániához csak azért, hogy az utódállamok a magyar határon hadászatiilag fontos észak–dél irányú vasútvonallal rendelkezhesse. A béketárgyaláson André Tardieu kénytelen volt beismerni, hogy a romániai határ több mint 20 km-re keletre fekszik a néprajzi határtól.”

Aldo Dami helyesen állapította meg, hogy a magyar néprajzi határok a Székelyföld kivételével, mely a Kárpátok sarkában van, a magyar Alföld határaival azonosak.

„Természetes határnak tekinthették volna – írja – a hegyek kezdeti vonulatait is. Délnyugaton a Dráva vonala nagyjából megegyezik a magyar–horvát néprajzi határral.” „A határok – írja Dami – nem nyúlhattak a magyar Alföld néprajzi határai mögé, az egységes tömbben élő 700 000 erdélyi székelynek pedig okvetlenül önkormányzatot kellett volna biztosítani Románia területén belül. A legjobb megoldás az lett volna, ha a határokon belül kiegyenlítik a néprajzi állapotokat. Ha népszavazás megtartása nélkül csak az Alföld magyarlakta tömbjének néprajzi határait szorítkoznak, akkor Magyarország még mindig megtarthatott volna egy 15–70 km szélességű területsávot magyarlakta városokkal, 23 000 km² területet és közel 2 millió lakost. Ha a népszavazásról lemondának, választani kellene a földrajzi és gazdasági, valamint a néprajzi és a valóságos helyzet között, melyek nem egyeznek meg egymással. Ha védjük a néprajzi érveket, le kell mondanunk a többiekéről és viszont. Földrajzilag és történelmileg a szlovákok Magyarországhoz, a szudétanémetek Csehországhoz tartoztak, néprajzilag azonban nem. Magyarországnak tilos volt a történelmi jogra hivatkozni Trianonban akkor, mikor a csehek ugyanezzel a joggal sikerrel érveltek St. Germainben. Idézhetjük Dél Szlovákia esetét, a magyarlakta területet, mely sokkal inkább összefügg a magyar medencével, mint a hegyes szlováklakta terület. Hasonló a helyzet a Romániához csatolt területsávokkal, a Bácskával és a Bánáttal is, melyek földrajzilag és gazdaságilag egyaránt Magyarországhoz tartoztak. A trianoni békeszerződés feltételei, melyek egyedül néprajzi és nyelvi érveken alapultak, a semle-

ges megfigyelő számára rendkívül igazságtalanok. Az igazságosság követelménye elítéli a jelenlegi magyar határokat.”⁸²

Számokban kifejezve Trianon 2 millió magyart juttatott Romániának, 1 milliót Csehszlovákiának, félmilliót Jugoszláviának. Így 35% magyart választottak el hazájától, tehát gyakorlatilag minden harmadik magyar idegen állampolgárrá vált. A régi Magyarország 72 vármegyéjéből „nagyelőkűn” meghagytak 14-et. Míg Magyarország területe 325 000 km²-ről 93 000 km²-re csökkent, a csehek és románok területe a háború előttihez viszonyítva a kétszeresére, a szerbeké pedig ötszörösére emelkedett. A lakosság az új Jugoszláviában 4 millióról 13 millióra emelkedett. Egyedül a Romániához csatolt 103 000 km² terület meghaladta az egész trianoni Magyarország területének nagyságát. Egyébként ezek a megdöbbentő területgyarapodások, melyekhez hasonló addig a világtörténelem nem jegyzett fel, olyan elképesztő politikai állapotokat hoztak létre, melyekben a viszályok minden pillanatban kirobbanással fenyegetnek.

Az Osztrák–Magyar monarchia néprajzi mozaikja szétrombolásának ürügyével, néprajzilag még sokkal tarkább államokat hoztak létre, melyek egyébként sem földrajzi, sem történelmi egységgel nem rendelkeztek. Magyarország lakosságának Horvátország kivételével 55%-a volt magyar és 10%-a német (ez utóbbiak hivatalosan is németnek vallották magukat), 35% egyéb nemzetiséggel szemben. Az új Csehszlovákia lakosságának csak 43%-a volt cseh és 17%-a szlovák, Jugoszláviában csak 39% szerb lakott, Románia lakosságának 69%-a ugyan román volt, de ebből csak 53% élt Erdélyben. Dami szerint egy mindenki számára megfelelő megállapodás legfeljebb csak 35%-ot szakított volna el Magyarország lakosságából és nem 63%-ot, mint a trianoni szerződés. A legerősebb szigor legfeljebb egyharmadával csökkenthette az ország területét, ezzel szemben elvették területének kétharmadát.

Románia számára lehetővé tették, hogy Magyarországtól 2 900 000 román megszeressen, mely a lakosság 15%-át képezte, ezzel szemben hozzászámoltak 2 millió magyart, mely számarányszámban 12%-ot képviselt. Aldo Dami ezzel kapcsolatban felveti a kérdést, hogy érdemes volt-e a helyzetet megfordítani, mely nagyjából ezután is ugyanolyan maradt.

Véleményünk szerint az idegen népeknek inkább széles körű autonómiát kellett volna biztosítani a meglévő rendszeren belül, mely figyelembe veszi az évszázados földrajzi és történelmi közösségeket. Leromboltak valamit, ami különböző szerzők megállapítása szerint javulhatott, módosulhatott, vagy átalakulhatott volna, de amit semmiképp sem lett volna szabad meggondolatlanul szétdarabolni. A szerencsétlen magyarok vigasztalására Victor Cousin szavai szerint csak ez a gondolat maradt: „A jelen ellenére azoké a jövő, akik mellett a földrajz és történelem tanúskodik.”

Aldo Dami tanulságos párhuzamot von az Európát 50 éven át izgalom-

ban tartó frankfurti béke és a trianoni között, mely látszólag senkinek sem okoz álmatlan éjszakákat.⁸³ Németországnak 1871-ben több indoka volt Elzász–Lotharingia annektálására, mint az Entente-hatalmaknak 1920-ban Magyarország megcsonkítására. Németország érvei 1871-ben a következő jellegűek voltak: néprajzi (német eredetű és nyelvű népesség Elzászban), földrajzi (a Vogézek természetesebb határt képeznek, mint a Rajna), történelmi (két tartomány csak két évszázad óta volt francia, azelőtt a Német-Római birodalomhoz tartozott) és erkölcsi (Franciaország volt a hadüzenő fél). A lényegét, a nép megkérdezését, Németország 1871-ben ugyanúgy elhanyagolta, mint az Entente-hatalmak 1919–20-ban Magyarország esetében. Az Entente-hatalmak számára ezzel szemben még súlyosbító körülménynek számított az a tény, hogy Poroszország 1870–71-ben nem állította, hogy a népek önrendelkezési jogáért folytat háborút, vagy ezen a címen foglalja el Elzász–Lotharingiát. Az Entente-hatalmak azonban 1914 óta ezt az alapelvet fogadták el programként. Ők tehát sokkal inkább elítélhetők, mert az igazságos béke, a határok méltányos rendezése helyett saját elveik árulói lettek. Trianonban három és félmillió szintizta magyart szakítottak el hazájától. Frankfurtban ezzel szemben csak másfél millió franciát. *Trianonban Európa legrégibb és legszilárdabb földrajzi határait rombolták szét, melyek legalább ötször régebbiek voltak mint Elzász–Lotharingia határai.* Végül pedig Magyarország 1914-ben sokkal kevésbé volt felelős a háború kitöréséért, mint Franciaország 1870-ben. A megcsonkított Magyarország mellett tehát sokkal több és főleg alaposabb indok szól, mint Franciaország mellett a frankfurti béke után. A mai Magyarország, összehasonlítva a régivel, alig nagyobb jelentőségű, mint Franciaország lenne abban az esetben, ha területét az Ile de France-ra és a Massiv Central-ra zsugorítanák össze. Adalbert de Poka-Pivny: „Jeanne d'Arc százada és Magyarország utolsó száz éve” c. munkája⁸⁴ figyelemreméltó párhuzamot vont az 1420-as Franciaország, a százéves háború, a Troyes-i béke, az 1920-as Magyarország és a trianoni béke következményei között.

*Számos szerző véleménye szerint a trianoni szerződés félelmesen hasonlít Lengyelország 1772-es és 1795-ös felosztásához, melyet ugyancsak a rablás szelleme ihletett és melyet szintén Európa cinkos beleegyezésével hajtottak végre. Lengyelország felosztásait történelemtanáraink tanításaik során, mint szörnyűséget említik.*⁸⁵

Georges Roux nem alaptalanul írta, hogy „Felháborító az a tudat, hogy Franciaország a XX. században egy új Lengyelországot csinált”.⁸⁶ Pedig Magyarország rendkívül sok szolgálatot tett történelme folyamán Európának és a Nyugatnak. A pápaság megállapítása szerint a kereszténység élő védőbástyája volt a tatár és török támadásokkal szemben, évszázadokon keresztül legbátrabb fiait áldozta fel Európa keleti határainak védelmében.

A bátor magyar katonákról már Savoyai Eugen megállapította, hogy „Ha győznek, az a mi győzelmünk, ha vesztenek az az ő szerencsétlenségük”. Ki tudja ma még Európában, hogy a déli harangszót a pápa Hunyadi Jánosnak a mai Belgrád mellett a török felett aratott győzelme emlékére rendelte el 1456-ban?

„Magyarország – írta René Grousset – Lengyelországgal együtt Európa előőrse volt Ázsia felé. Árpád országának a kereszténység és a latin kultúra felvétele óta az volt a szerepe, hogy megállítsa a Kárpátoknál vagy a Dunánál az ázsiai steppék felől érkező néparamlatokat. Az ő ellenállása vetette vissza a XIII. században a mongol hódítókat a Fekete-tenger vidékére. Az ő hősie ellenállása kényszerítette megállásra a törököt a Dunánál, majd egyre inkább a Balkán felé történő visszanyomulásra.”⁸⁷

Leon Tapier újabban a következőket írta: „Európa nem ismerte fel idejében a szolidaritás fontosságát Magyarországgal szemben, melyre a török ellen folytatott háború teljes súlya nehezedett. A magyar nemesség a kereszténység lovagja szerepét töltötte be... A harc mindig a magyarokra hárult. A hős magyar nemzet elnyerte magának más népek rokonszenvét a közösségi és politikai helytállás történetében... A XII. és XV. század között Magyarország bebizonyította, hogy azonos szinten áll Európa nagy államaival... A magyarok megtanulták, hogy önmagukon kívül soha senkire sem számíthatnak.”⁸⁸

Eduard Sayous a múlt században így írhatott: „A nyugatiaknak hálásnak kell lenniök Magyarországnak a civilizációért tett szolgálatért, először is, mert testét állította a barbarizmus útjába, később pedig rendíthetetlen ragaszkodásáért a szabadsághoz.”⁸⁹ A nagy Michelet valószínűleg nem a trianoni békére gondolt, mikor a következőket írta: „Mikor rójuk le végre adósságunkat ennek az áldott népnek, Nyugat megmentőjének?”

Ezért írta Robert Valéry-Radot a Magyarországnak szánt sors feletti felháborodásában: „Ha egy nép önmagához híven, hibáival és erényeivel több mint ezer éven át fennmaradt, ellenállt minden támadásnak, joga van az elismerésre, különösen akkor, mikor nem tudja magát többé megvédeni. Ha a győztesek az igazságosságra hivatkozva ünnepélyesen kijelentik, hogy az ő békéjüket nem az erőszak, hanem a népek önrendelkezési jogának elve sugalmazza, elvárhatja ez a nép az igazságos bánásmódot bírái részéről.”⁹⁰

„A trianoni béke a történelem egyik legkegyetlenebb békéje volt. A szó szoros értelmében megnyomorította Európa egyik legrégebb, becsületes és életerős népét. Ez a megcsonkítás annyira becstelen volt – írta Nitti elnök a két világháború között –, hogy senki sem vállalta érte a felelősséget, mindenki úgy tesz, mintha nem is tudna róla. Felvethetné már valaki a kérdést, hogy ki is akarta tulajdonképpen Magyarország rettenetes és igazságtalan megcsonkítását... Ahhoz, hogy másokat megítélhessünk, a he-

lyükbe kell képzelni magunkat. Milyen lenne a franciák lelkiállapota, ha tegyük fel, Franciaország kerülne hasonló helyzetbe és területe, népessége egyharmadára csökkenne? *Nincs olyan francia, angol, olasz, aki elfogadná hazája számára azokat a feltételeket, melyeket Magyarországra kényszerítettek, mint ahogy a bíboros hercegprímástól a legegyszerűbb parasztig nem akad olyan magyar, aki méltó erre a névre és belenyugodna ezekbe a feltételekbe.*”⁹¹

Trianon azon „békeszerződések” közé tartozik, melyekről csendes meg egyezéssel mindenki szemérmesen hallgat. *A büntudattal teli hallgatás azonban minden vádiratnál ékeesebben beszél.*”⁹²